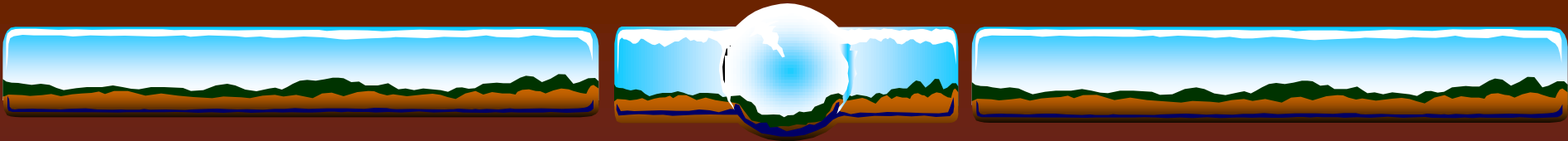

*Paradigmata v dějinách a jejich
vztah k výchově*

*Systemové pojetí světa a globální
výchova*

Jana Skácelová

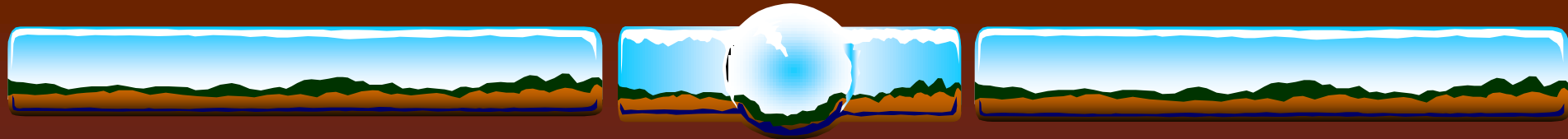
„Naše nejvážnější problémy ... mají nezměrnou velikost (často se týkají milionů lidí), komplexnost (a z toho plynoucí potíže řešení) a naléhavost (pokud se každý z nich nepodaří lidstvu vyřešit, způsobí mnoho lidského utrpení.

Musíme čelit problémům technického charakteru (nedostatek energie a zdrojů), krizi hodnot i samotné krizi procesu (vliv byrokracie apod.)

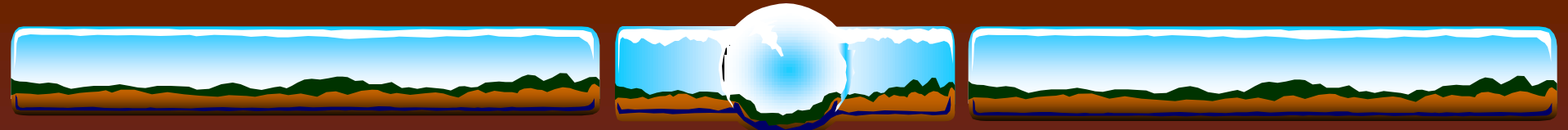
Tyto problémy , ale tvoří propojenou síť, měřítko sahá od místní až po globální úroveň.

To vše vyžaduje změnu způsobu života (a výchovy – dodávám). Krátce řečeno zpochybňujeme funkčnost a smysluplnost západní průmyslové civilizace.“

Duane Eling

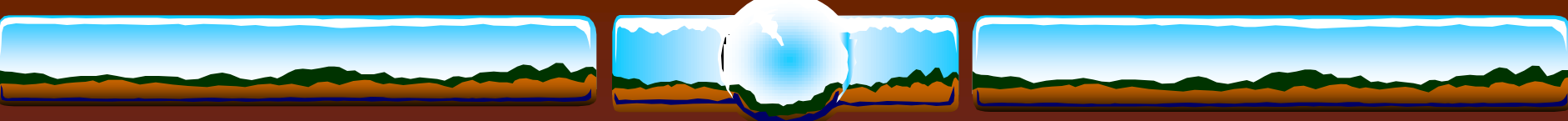
- ❖ Fritjof Capra – a potřeba změny paradigmatu
- ❖ Sorokinova periodizace dějin:
- ❖ Systém smyslový – konečnou realitou je hmota sama
- ❖ Systém ideový – pravá realita je mimo hmotný svět v duchovní říši a vědění lze získat vnitřní zkušeností
- ❖ (platonismus, křesťanství)
- ❖ Systém idealistický opravdová realita má smyslové i nadsmyslové naplnění

-
- ❖ Současnost podle Sorokina ,
soumrak smyslové kultury,
předjímání mnoha změn
  - ❖ Současné změny:
  - ❖ Úpadek patriarchátu,
  - ❖ Konec věku fosilních paliv
  - ❖ Krize není krizí jedince, ale
celého systému, civilizace,
planetárního systému
  - ❖ KRIZE - čínsky- wei-ti –nebezpečí
a příležitost

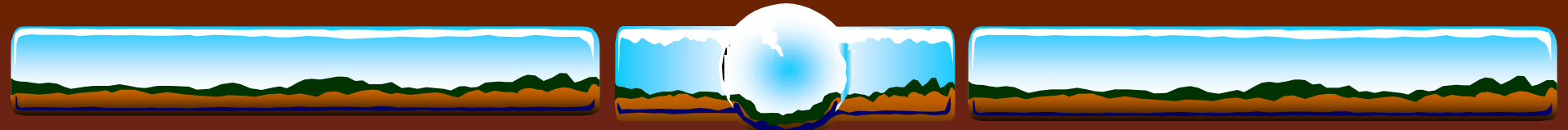

- ❖ Globalita
- ❖ Časové a prostorové propojení
- ❖ Minulost - přítomnost – budoucnost jako dynamický nejen lineární vztah
- ❖ Velká rychlost změn – co to znamená pro naše hodnoty, potřeby, chování?
- ❖ Vnitřní – lidský rozměr
- ❖ Globalita problémů

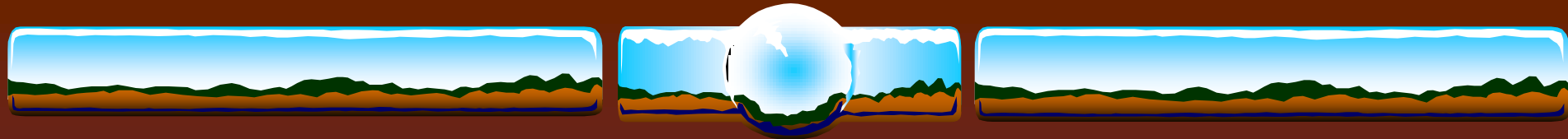
-
- ❖ Důležitá metafora současnosti SÍŤ (tkáň života – Capra)
  - ❖ Síť vztahů, tkáň života
  - ❖ Dvě základní teorie moderní fyziky – kvantová teorie (propojenost kosmické sítě s, které zahrnuje i osobu pozorovatele)
  - ❖ Relativistická teorie – ukázala , že aktivita je základem bytí.

Scénáře budoucnosti podle Robertsona –
filozofa, který se zabývá budoucností

1. Vše zůstane při starém
2. Katastrofa – úplné zhroucení
3. Autoritativní řízení (oddálení katastrofy silnou vládou totalitního typu, která bude rozdělovat zbylé zdroje a chránit pořádek

4. Rozpínání za hranice (hyper – expanze=HE)

Problémy budou překonány rozvojem vědy a techniky
– tento scénář podle R. prosazují muži

5. Zdravá, humánní a ekologická budoucnost –(SHE) radikální změna vývoje, decentralizace, ekologický způsob života

(současná krize – krize mužských dobytelských
hodnot)

Pojetí změn hodnot

OD

- ❖ Ocenění kvantity
- ❖ Principu nezávislosti
- ❖ Vlady nad přírodou
- ❖ Soutěže
- ❖ Děláním a plánování
- ❖ Nadvlady techniky

K

- ❖ Ocenění kvality
- ❖ Principu vzájemného propojení
- ❖ Životu ve shodě s přírodou
- ❖ Spolupráci
- ❖ Bytí
- ❖ Braní v potaz sociálních charakteristik

Pojetí změn hodnot

OD

- ❖ Nadvlády organizace
- ❖ Autoritářství a dogmatu
- ❖ Uniformity a centralismu
- ❖ Pojetí práce jako nezbytnosti, povinnosti a něčeho těžkého

K

- ❖ Vývoji jednotlivce v člena organizace
- ❖ Účasti
- ❖ Diverzité a pluralitě
- ❖ Pojetí práce jako sebenaplnění, uspokojení a přínosu sama o sobě

John Haas

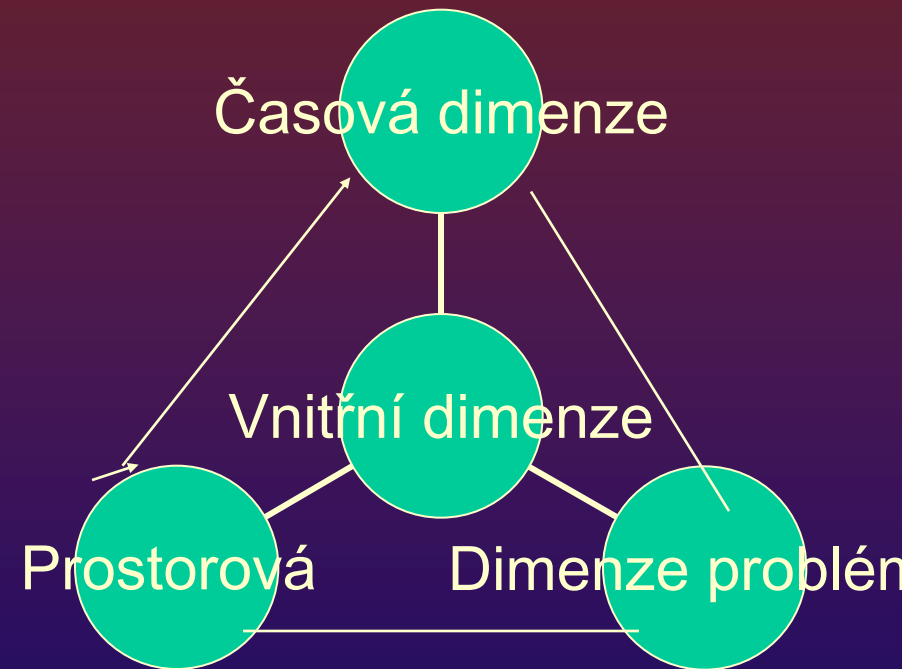
- ❖ Vnitřní – lidský aspekt globality
- ❖ Chápání sebe sama a svých možností, ale také vnitřní růst. Povaha bytí jednotlivce a globální společnosti jsou propojené.
- ❖ Myšlenka – je třeba probudit dostatečný počet lidí a zmobilizovat jejich vnitřní možnosti viz. Teorie kritického množství

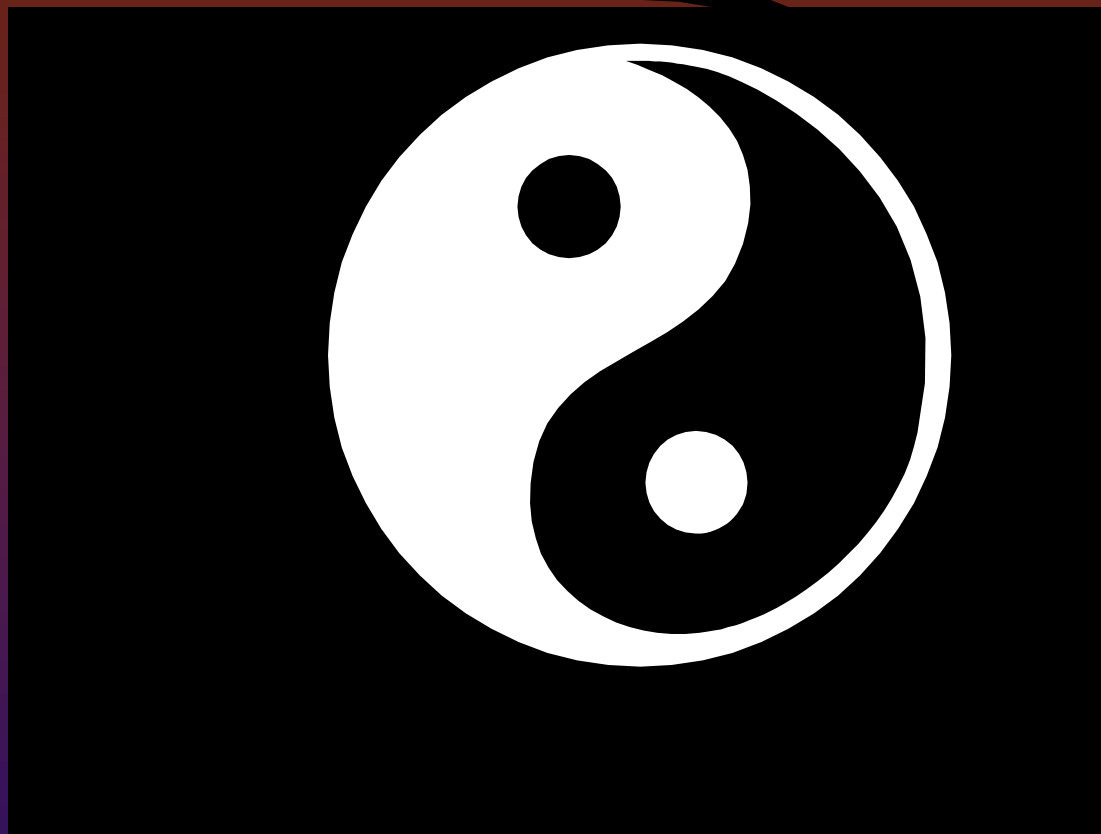

Vzájemná závislost

- ❖ Spojení vnější a vnitřní dimenze – objevování světa a poznání a růst vlastní osobnosti
- ❖ Vnímání pojmů globální a lokální
- ❖ Variantnost řešení
- ❖ Mysli globálně, jednej lokálně

- ❖ „Jang se cyklicky vrací na vsůj začátek, jin dosahuje svého maxima a uvolňuje prostor jang“ Kuei Ku Tzu

Dva pohledy na svět:

mechanistický

- ❖ Celek je součet svých částí
- ❖ Jevy a události jsou pozorovány odděleně
- ❖ Pozorovaná realita nezávisí na pozorovateli, oddělení faktů a hodnot

holistický

- ❖ Systém je větší než součet jeho částí, je nutné pochopit vztahy mezi částmi
- ❖ Jevy a události je třeba vidět dynamicky a systematicky propojené
- ❖ Pozorovaný a pozorovatel jsou ve vzájemném obousměrném vztahu

Dva pohledy na svět:

mechanistický

- ❖ Racionální znalosti a logická úvaha jsou nadřazeny duchovnu, intuici a citům
- ❖ Preference analýzy
- ❖ Problémy jsou řešeny lineárně, vztahy příčina – důsledek, problém – řešení, technické řešení je možné

holistický

- ❖ Logika musí být doplněna a posílena city, intuicí a jinými duchovními schopnostmi
- ❖ preference syntézy
- ❖ Problém – vzájemně propojená vícevrstevnatá síť, technické řešení neexistuje

Dva pohledy na svět:

mechanistický

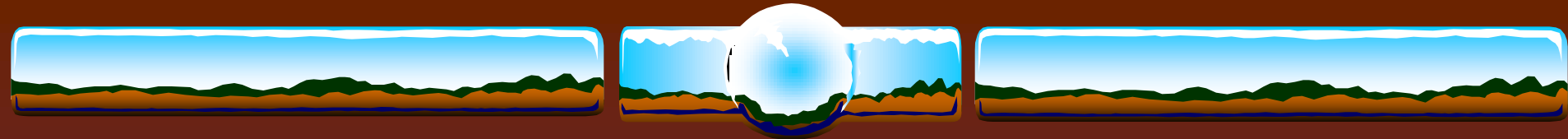
Lidstvo se vydělilo z přírody
a může vše řídit

- ❖ Povaha světa vyžaduje znalosti specialistů, na něž se můžeme spolehnout
- ❖ Palouš: uniformita
- ❖ Myšlenková schemata

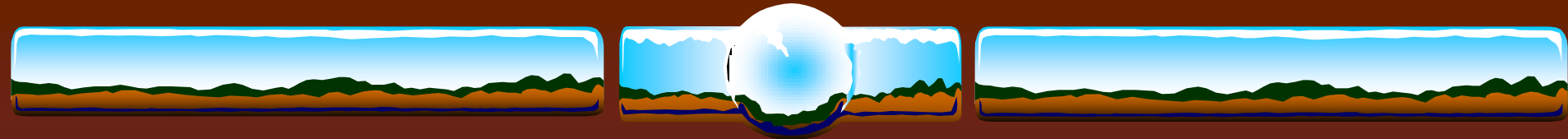
holistický

- ❖ Lidstvo je připoutáno k přírodě, závisí na ní,
- ❖ Široké využívání vlastních schopností
- ❖ Palouš: respekt k tajemství
- ❖ Výchova k otevřenosti
- ❖ Dobro jako úkol a poslání

- ❖ Zkušenost totality
- ❖ Rozdíl mezi totalitarismem a holismem
- ❖ Unifikace globalizace
- ❖ Samostatnost versus autorita
- ❖ Auctoritas – v latině – přirozená vážnost, důstojnost, původnost
- ❖ Edukace – výchova ,je základním pohybem k pravosti, ...jsme povinováni svou povolání k lepšímu , k Dobru (Palouš)

- ❖ Po čase úpadku přijde bod obratu. Mocný proud světla, který byl zapuzen, se vrátí. Cosi se blíží, ale nebude to působit silou... Pohyb je přirozený povstává samovolně. Z toho důvodu je proměna starého snadná. Staré odchází a nové nastupuje. Obé jest odměřováno dobou, proto vše dobře dopadne.

Otázky:

- ❖ Co pro vás znamená holistický přístup k problémům a k výchově?
- ❖ Vnímáte zmíněný posun paradigmatu u lidí ve svém okolí?
- ❖ Je pro vás přijatelné sloučení rozumu, citu a intuice a jak to vše rozvíjet ve škole?
- ❖ Jste globální učitel/ka?